

Omówienia i recenzje

F. Felgenhauer, EIN JUNGPALEOLITHISCHES STEINSCHLÄGERATELIER AUS STILLFRIED AN DER MARCH, NIEDERÖSTERREICH, [w:] Veröffentlichungen der Österreichischen Arbeitsgemeinschaft für Ur- und Frühgeschichte, 13/14, Wien 1980.

Opracowanie wyników badań paleolitycznej pracowni kamieniarskiej rozpoczyna się od stwierdzenia, że nie będzie ono dotyczyło odkryć nowatorskich. Trudno się jednak zgodzić z takim określeniem, wynikającym niewątpliwie z przesadnej skromności Autora. Powołuje się on co prawda na wcześniejsze odkrycia M. Mucha (1879) oraz kilku zbieraczy amatorów, działających w sześćdziesiątych i siedemdziesiątych latach naszego wieku, bynajmniej nie umniejsza to jego roli jako najważniejszego eksploratora i najbardziej uświadomionego odkrywcy pozostałości osadnictwa starszej epoki kamienia w tej części Dolnej Austrii.

Miejscowość Stillfried leży na prawym brzegu Morawy, ok. 30 km na północ od ujścia tej rzeki do Dunaju. Ślady osadnictwa paleolitycznego stwierdzono pod zachodnią partią obwałowań grodziska z młodszej fazy rozwoju kultur pól popielnicowych (Halstatt B₂₋₃), użytowanym także w czasach późniejszych. Zabytki paleolityczne wystąpiły w stropie lessu młodszego (zapewne znacznie zerodowanego), ok. 80 cm poniżej powierzchni gleby holocenijskiej. Natrafiono na nie na pow. ok. 40 m², eksplorując skupienie o długości prostopadłych osi 6 i 8 m. W celu rozpoznania skupienia przekopano ogółem 130 m² nie osiągając jego pełnego zasięgu wzdłuż osi północ—południe. Nie stwierdzono pozostałości wyraźnej warstwy kulturowej, zawierającej np. resztki ognisk czy liczniejsze fragmenty kostne. Należy tutaj wyraźnie podkreślić rozdzielność poziomu z zabytkami od warstwy gleby kopalnej typu Paudorf.

Uzyskane zabytki wykonane są w większości z różnobarwnego radiolarytu. Autor rozważając zagadnienie pochodzenia radiolarytu wskazuje na trzy jego źródła. Pierwszym ma być pasmo Waldviertel — element pogórskiego systemu Przedgórze Alp, drugim aluwia Morawy i jej dopływów, trzecim zaś złoża z terenu Małych Karpat. Autor nie rozstrzyga tego problemu, co budzi moje wątpliwości, zwłaszcza w kwestii wariantu drugiego, tj. złóż aluwialnych łatwo przecież rozpoznawalnych.

Wśród narzędzi najistotniejszą grupę stanowią ostrza tyłcowe. Wystąpiły 24 egzemplarze mikrograwetów oraz 1 grawet. Spośród innych narzędzi wymienić można 10 drapaczy, wykonanych głównie z szerokich i krępych wiórów, a także 2 rylce. Znaleziony został także przedmiot z kości renifera, odznaczający się wyraźną pazą, w której tkwił półprodukt ostrza graweckiego. Na tej podstawie oraz z uwagi na stosunkowo bardzo duży udział ostrzy typu La Gravette w grupie narzędzi uznaje Autor odkrycia w Stillfried za pozostałości pracowni wytwarzającej takie ostrza. Nie mamy jednak należytego wyobrażenia co do rozmiarów i charakteru procesu wytwórczego, ponieważ nie zostały zamieszczone zestawienia informujące o całkowitej strukturze inwentarza z uwzględnieniem debitażu.

Omawiana publikacja zawiera ponadto wyniki analizy paleontologicznej (Erich Thenius) i malakologicznej (Herbert Binder) oraz bardzo cenny wykład o produkcji ostrzy graweckich, zilustrowany bardzo przejrzysto na zamieszczonych tablicach. W dalszej części poruszona została problematyka funkcji ostrzy, a także rozdział poświęcony związkowi kulturowemu inwentarza wraz z geochronologią inwentarza i próbą datowania absolutnego w nawiązaniu do dat C¹⁴. Pracę zamyka szczegółowe zestawienie wraz z opisem poszczególnych wyrobów, w którym niezwykle mało jest elementów typowego debitażu. Jeżeli jest to obraz obiektywny, mielibyśmy do czynienia ze struk-

turą w rodzaju wybitnie podomowej. Istotne dla rozważań nad charakterem obozowiska byłoby zamieszczenie w publikacji planigrafii wyrobów. Również dodanie podziałki dla rysunku profilu mogłoby ułatwić korzystanie z tej ilustracji.

Odkrycia w Stillfried są niezwykle ważne. Ujawniły istnienie osadnictwa kultury graweckiej w fazie późniejszej od interstadiału Paudorf (Stillfried B). Fakt ten rzuca nowe światło na problem czasu trwania i zaniku środkowoeuropejskich kultur z ostrzami tylcowymi. Nabiera on dodatkowego znaczenia w nawiązaniu do najnowszych odkryć na stan. Kraków-Spadzista C2, gdzie rozważać można również nieco dłuższe trwanie kultury wschodniograweckiej (badania 1980, J. K. Kozłowski, K. Sobczyk), jakkolwiek ujawnienie się śladów tego osadnictwa w poziomie soliflukcji musi skłaniać do bardzo ostrożnych hipotez.

Paweł Valde-Nowak

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]